

Рівненський державний гуманітарний університет
Психолого-природничий факультет

Студентський дайджест:

збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти

Випуск 2

Рівне, 2020

Головний редактор:

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор, перший проректор, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Виконавчий редактор:

Корчакова Наталія Вікторівна – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Члени редакційної колегії:

Немеш Олена Миколаївна – доктор психологічних наук, доцент, професор, в.о. ректора Рівненського державного гуманітарного університету.

Павелків Віталій Романович – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету Рівненського державного гуманітарного університету.

Безлюдна Валентина Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Юрчук Олексій Іванович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і психології (дошкільної та корекційної) імені проф. Т.І. Поніманської Рівненського державного гуманітарного університету.

СТУДЕНТСЬКИЙ ДАЙДЖЕСТ: збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти. Випуск 2. Рівне: РДГУ, 2020. 140 с.

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

*Друкується за рішенням Вченої Ради РДГУ
(протокол №11 від 26 листопада 2020 р.)*

За результатами експерименту було виявлено, що головним мотивом вивчення іноземних мов є «бажання вільно володіти іноземною мовою, щоб спілкуватися з людьми з інших країн». Провідна роль даного мотиву визначається тим, що за допомогою мережі Інтернет учні можуть спілкуватися з однолітками з усього світу. Мотив «важливість іноземної мови для подальшого навчання» учні розмістили на друге місце. Діти розуміють, що для вступу до вищих навчальних закладів, а також для навчання там, їм потрібно знати іноземну мову. Для багатьох здача ЗНО також є гарним стимулом.

На третє місце школярі поставили такий мотив, як «бажання досягти успіхів у навчанні». Вибір даного мотиву ми можемо пояснити бажанням бути в класі першим, кращим, бути відмінником. Для цього важливо мати високу оцінку також і з навчального предмету «Іноземна мова». Мотив «важливості іноземної мови для самовдосконалення» стоїть на четвертому місці. У підлітковому віці відбувається усвідомлене становлення особистості. Від самовдосконалення залежить самооцінка підлітка, який багато часу проводить з друзями і для нього важливо, як оцінюють друзів його особистісні якості, нові знання, уміння.

На п'ятому місці стоїть мотив пізнавального інтересу до навчання, що є особливо актуальним для даних вікових категорій. Мотив задоволення від процесу навчання учні розмістили на шостому місці. На сьоме місце підлітки поставили такий мотив, як бажання поїхати навчатися закордон. Значущість цього мотиву, на нашу думку, пов'язана з тим, що сьогодні отримати освіту за кордоном може будь-хто. Поглиблена співпраця між країнами надає різні варіанти програм культурного обміну, стажувань, курсів для школярів та студентів.

Зовнішні негативні мотиви, такі як «цього вимагає навчальна програма» і «вивчаю іноземну мову, тому що так хочуть мої батьки», зайняли відповідно восьму і дев'яту позицію.

Висновки. Дослідження, проведене нами, засвідчило, що найвпливовішими мотивами при вивченні іноземних мов є соціальні та пізнавальні мотиви. Для позитивної мотивації підлітків важливим є поєднання саме пізнавальних та основних соціальних мотивів.

Список використаної літератури

1. Арістова Н. О. Формування мотивації вивчення іноземної мови у студентів вищих навчальних закладів: монографія. Київ : ТОВ «ГЛІФМЕДІЯ», 2015. – 240 с.
2. Іллін Є. П. Мотивація і мотиви / Є.П. Іллін. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2013. – 512 с.

УДК 159.922.8 : 316.613.434

РОЗРОБКА СИСТЕМИ ПСИХОЛОГІЧНИХ ЗАХОДІВ ЩОДО ПРОФІЛАКТИКИ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ

Єфімова М., здобувач ОС «бакалавр» спеціальності 053 «Психологія»,
4 курс, РДГУ

Науковий керівник: ст.викладач Джеджера О.В.

Постановка проблеми. У сучасних соціально-економічних умовах розвитку суспільства, який характеризується критичним станом культури, освіти, зміною життєвого рівня сім'ї, погіршенням умов сімейного виховання, суттєво посилилася проблема агресивної поведінки підлітків. Підлітковий вік характеризується якісними змінами, пов'язаними зі статевим дозріванням неповнолітніх і входженням їх у доросле життя. Підлітки освоюють нові поведінкові моделі, виявляють специфічні поведінкові реакції на дії навколишнього середовища. Вони відчувають сильну потребу в спілкуванні з однолітками. Домінуючим мотивом поведінки підлітка є пошук свого місця серед однолітків. Труднощі в досягненні цієї мети найчастіше призводять до емоційної нестійкості, тривожності, агресивності.

Поведінка підлітків часто може супроводжуватися такими асоціальними проявами, як шкідливі звички, зухвалі витівки, агресивна поведінка, лихослів'я, а також відчуження від

сім'ї і суспільства, основних інститутів соціалізації, що зумовлює актуальність розробки проблеми агресивної поведінки підлітків для батьків, педагогів, психологів, соціальних працівників, для суспільства в цілому.

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні системи психологічних заходів щодо профілактики агресивної поведінки підлітків.

Виклад основного матеріалу дослідження. Психологічні особливості підліткового віку знайшли відображення в працях Л. Виготського, А. Реана, І. Кона, А. Прихожан, Л. Регуш, Д. Фельдштейна та ін. Різні аспекти проблеми відхилень у поведінці підлітків розкриті в роботах Л. Божович, Б. Братусь, І. Дубровіної, Є. Змановської, А. Личко, С. Тачіна, В. Пирожкова та ін.

Зокрема Т. Авдулова зазначає, що агресія як явище соціальне, ускладнює адаптацію, мінімізує пристосовність до психолого-педагогічних, соціальних, морально-етичних умов суспільства, ускладнює підліткам втілення своїх мрій, обмежуючи в самовираженні [1, 19]. А. Бандура та Р. Уолтерс відзначили, що підлітки з агресивними установками драгівливі, імпульсивні, запальні, що призводить до міжособистісних проблем, відхилень у поведінці, порушень в спілкуванні з оточуючими, правопорушень [3, 27]. Все це створює труднощі в навчанні і вихованні.

Агресія в тих чи інших формах була властива людству протягом усього історичного розвитку. Окремі її аспекти вивчалися філософами, соціологами, психологами, культурологами, політологами, кримінологами, юристами та ін. Ю. Антонян звертає увагу на той факт, що агресивною може характеризуватися не тільки поведінка індивіда, але і різних груп (як малих, так і великих). При цьому вона може носити вимушений і навіть конструктивний характер (захист інтересів країни, затримання злочинця, самооборона) [2, 51].

Ю. Можгінський вказує, що агресія – це деструктивна поведінка, що суперечить загальноприйнятим правилам і нормам поведінки, що завдає шкоди об'єкту нападу, що заподіює фізичний, матеріальний, моральний збиток. Агресивність – риса характеру, що виражається у ворожому ставленні людини до різних об'єктів реальної дійсності. Причинами агресивної поведінки може бути захист себе і своїх близьких від реальних або уявних загроз, самоствердження, помста, ревності, корисливість, заздрість, нестриманість, завищена самооцінка, особливості нервової системи, психічні відхилення й захворювання та ін. [5, 22].

Необхідно відзначити, що агресія може бути спрямована на близьких і сторонніх людей, в тому числі і на самого себе. Вона може бути спонтанною (без видимої причини) і реактивною (сварка, конфліктна ситуація). Агресія може використовуватися як засіб досягнення бажаного результату (інструментальна) і виступати заздалегідь спланованою дією (мотиваційна). Вона може проявлятися вербально (за допомогою слів, образ, погроз), невербально (жести, знаки, міміка). Ю. Клейберг дотримується думки, що агресивні дії можуть бути прямими і непрямими; спрямованими на живий і неживий об'єкт; конструктивними, деструктивними, дефіцитарні. Такі дії виступають в якості: а) засобу досягнення певної мети; б) психічної розрядки, заміщення незадоволених потреб, втечі від цивілізованого вирішення проблеми; в) способу самоствердження і самовираження [4, 109].

У підлітків виявляються такі форми агресивної поведінки: задержуватість, войовничість, озлобленість, запальність, ворожість. Т. Авдулова виділила причини підліткової агресивності: 1) дорослішання, статевий і особистісний розвиток; 2) сімейне неблагополуччя, бездоглядність, жорстоке поводження з дітьми; 3) порушення взаємин з однолітками; 4) самоствердження і самовираження; 5) реакція на страх (кращий захист – напад); б) протестні настрої, внутрішній конфлікт; 7) природні біологічні реакції на зовнішні або внутрішні подразники; 8) прояв хворобливих станів і психічних розладів; 9) реакції на вживання спиртних напоїв, наркотичних засобів, психотропних та сильнодіючих речовин, в тому числі нехімічні адикції (лудоманія, статеві перверсії, інтернет залежність) [1, 26].

В контексті психопрофілактичної роботи з агресивними підлітками сучасні психологи виділяють такі найважливіші аспекти:

- одне з найважливіших завдань – формування у підлітків соціально-адаптивної та морально-зрілої особистості;

- одним з ефективних засобів підвищення самоповаги підлітків є індивідуальні бесіди з психологом за результатами психодіагностики;

- індивідуальна робота з педагогом-психологом сама по собі – одна з основних форм профілактики агресивності в освітньому середовищі [1; 3; 4].

Ю. Можгинський додає, що в ході роботи виявляються можливі причини агресивної поведінки, встановлюється контакт з підлітком, формується почуття довіри [5, с. 37]. Психолог використовує елементи раціональної терапії, навчаючи підлітка способам грамотного вираження агресивних почуттів;

- групова робота з агресивними дітьми, орієнтована на успішне відновлення психічної цілісності, нормалізацію міжособистісних взаємин підлітка в класі, в спілкуванні з педагогами і в сім'ї, також є ефективним способом профілактики агресивності;

- в школі виявлення агресивної поведінки підлітків, визначення причин агресивності і способи роботи з нею повинні обговорюватися спільно класним керівником, психологом і соціальним педагогом для вироблення цілісної профілактичної та виховної стратегії і способів переведення агресії в соціально прийнятну активність – наприклад, спортивні змагання; – особливе місце займає робота з батьками агресивного підлітка [5, с. 40].

Т. Авдулова звертає увагу на те, що до завдань психолога входить роз'яснення ролі і важливості сімейних взаємин, методів виховання у виникненні агресивної поведінки, зокрема – чинник впливу фізичних покарань, придушення самостійності підлітків, авторитарного виховання. Ще одна задача психологів – соціально-психологічне просвітництво батьків агресивних підлітків з метою підвищення їх компетентності в цьому питанні, роз'яснення важливості психологічної допомоги підліткові в роботі з його агресивною поведінкою [1, с. 45].

Для того щоб запобігти агресивній поведінці підлітків, необхідна планомірна, цілеспрямована, систематична профілактична робота. Проведені профілактичні заходи дозволяють підвищити рівень інформованості учнів про агресивну поведінку, сформувати комунікативні навички та навички поведінки в конфліктних ситуаціях, а також розвинути почуття ввічливості і поваги.

На думку Т. Авдулової, змістом профілактичної діяльності визначається робота з дітьми: діагностика підлітків, розробка та проведення занять психокорекційної профілактичної програми, проведення спостережень за учасниками з метою визначення видимих змін [1, с. 49].

Висновки. Таким чином, виявлена сутність та зміст поняття «агресивна поведінка». Отже, агресивна поведінка підлітків – не рідкість для сучасного суспільства. На появу агресивної поведінки підлітків можуть вплинути такі чинники, як вікові і статеві особливості, сімейне виховання та найближче оточення дитини. Таким чином було з'ясовано, що у дітей підліткового віку виявляються такі форми агресивної поведінки як задержаність, войовничість, озлобленість, запальність, ворожість.

Для того щоб запобігти агресивній поведінці підлітків, необхідно здійснювати планомірну, цілеспрямовану, систематичну профілактичну роботу. Здійснення профілактичних заходів дозволяє підвищити рівень інформованості підлітків про агресивну поведінку, удосконалити комунікативні навички та навички поведінки в конфліктах, а також розвинути почуття ввічливості і толерантності.

Список використаної літератури

1. Авдулова Т.П. Агрессивность в подростковом возрасте: практическое пособие / Т.П. Авдулова. – М. : Юрайт, 2018. – 126 с.
2. Антонян Ю.М. Теория человеческой агрессии. Почему жестоки люди: монография Москва: ЮНИТИ-ДАНА: Закон и право, 2015. 311 с.
3. Бандура А. Подростковая агрессия. Изучение влияния воспитания и семейных отношений. Москва : Изд-во «Эксмо пресс», 2000. 374 с.

4. Клейберг Ю.А. Психология девиантного поведения: учебник и практикум Москва: Юрайт, 2018. 290 с.
5. Можгинский Ю.Б. Агрессия подростков: эмоциональный и кризисный механизм. Москва. : Лань, 2008. 128 с.

УДК [159.922.73 : 159.95] : 376-056.26

**РОЗВИТОК СЛУХОВОЇ УВАГИ І ПАМ'ЯТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ
ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ**

**Іслямова А., здобувач ОС «магістр» спеціальності 016 Спеціальна освіта,
2 курс, РДГУ**

Науковий керівник: канд.психол.наук, доцент Созонюк О.С.

Постановка проблеми. Мовлення є однією з найскладніших форм вищих психічних функцій (Л. Виготський, О. Леонтьєв, С. Рубінштейн та ін). Дитина дошкільного віку природно активно засвоює мовлення, оскільки це зумовлено її потребами у пізнанні, комунікації, самореалізації. Мовлення сприяє формуванню її інтелектуального потенціалу, збільшує пізнавальну активність, якісно розширює світогляд, стимулює і збагачує комунікативні навички.

Мета статті: дослідження теоретичних основ розвитку слухової уваги і пам'яті у дітей дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення (далі – ЗНМ).

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблеми мовлення у дітей дошкільного віку в наш час є досить поширеними. Вони залежать від багатьох факторів. Наше завдання полягає у виявленні причин виникнення ЗНМ у дітей дошкільного віку та у допомозі дитині у вирішенні даної проблеми. Як свідчать проведені дослідження, порушення у дітей із ЗНМ зумовлені несформованістю або розладом на ранніх етапах онтогенезу власне мовленнєвих, психологічних і нейрофізіологічних механізмів при первинно збереженому слухові й інтелекті.

Отже, загальний недорозвиток мовлення - це різні складні мовні розлади, при яких порушено формування всіх компонентів мовної системи, що відносяться до звукової та смислової сторони.

Виділяють три рівні мовленнєвого недорозвитку:

I рівень характеризується відсутністю мови (так звані «безмовні діти»). Діти цього рівня для спілкування користуються белькотінням, звукослідуванням, окремими іменниками і дієсловами побутового змісту, обривками речень, звукове формування яких нечітке і нестійке.

II рівень мовленнєвого недорозвитку характеризується тим, що крім жестів і белькотіння з'являються хоч і перекручені, але й постійні загальноновживані слова. («Алязай. Діти алязай убіляють. Капутн, лідоме, лябаки» - Урожай. Діти урожай збирають. Капусту, помідори, яблука.) Починається розрізнення деяких граматичних форм, але лише по відношенню до слів із наголошеними закінченнями.

III рівень мовленнєвого недорозвитку характеризується наявністю розгорнутої фразової мови з елементами лексико-граматичного і фонетико - фонематичного недорозвитку. Діти цього рівня вступають у контакт із оточуючими, але лише у присутності батьків, які вносять певні пояснення. («Мамой їздила асьпак» - З мамою їздила в зоопарк).

Для дітей із ЗНМ характерне порушення фонематичного сприймання. У дітей із ЗНМ знижений темп діяльності в процесі роботи із-за відсутності розподілу уваги між мовленням і діями, для них це дуже тяжке і майже неможливе завдання.

Особливу роль в психічному розвитку дітей дошкільного віку із ЗНМ відіграє увага. З одної сторони увага обслуговує процес народження мови, а з другої-мова є засобом направлення уваги [1, с. 34].

Увага дітей із загальним недорозвиненням мовлення характеризується рядом особливостей:

З М І С Т

Алексюк М. Молодіжний сленг – соціально-психологічна проблема чи спосіб самовираження сучасної молоді.....	3
Апостол М. Ставлення людини до процесу старіння.....	5
Бабич Л. Вікові особливості морального розвитку особистості у молодшому шкільному віці	7
Будько Н. Представлення родителів о вихованні дошкільників.....	9
Бурдина О. Проявление прокрастинации у студенческой молодежи.....	11
Вейна К. Загальний недорозвиток мовлення як психолого-педагогічна проблема.....	13
Войчук Т. Зміст корекційної роботи логопеда з дітьми з ринолалією.....	14
Ганусевич В. Проблемы влияния электронных сми на личность человека.....	16
Гордійчук Т. Соціальні мережі як детермінанта особистісного розвитку підлітків.....	17
Гордійчук І. Профілактика відхилень у поведінці молодших школярів у позаурочний час...	19
Грабовська С. До проблеми виховання безпечної поведінки дітей дошкільного віку.....	20
Гребеневич О. Формування в першокласників навичок читання й письма в умовах компетентнісної освіти.....	22
Гребіневич М. Роль ціннісних орієнтацій у формуванні професійного самовизначення у старших школярів.....	24
Гузей А. Вплив маніпулятивних дій на міжособистісне спілкування.....	26
Гузей А. Психологічний булінг в шкільному колективі: критерії та напрями прояву та напрями профілактики.....	28
Даниленко С. Генезис и трансформация змеиноного образа в белорусско-литовской мифологии.....	30
Демчук Д. Формування навичок безпечної поведінки дошкільників як теоретична проблема.....	32
Дем'янюк В. Роль емоційного інтелекту у професійній діяльності психолога.....	33
Дмитришина А. Особливість впливу стосунків з батьками на формування самооцінки дитини молодшого шкільного віку.....	35
Дрогомирецька О. Формування адаптивних здібностей молодших школярів з мовленнєвими порушеннями.....	37
Заговора Л. Мотивація як один з основних факторів у вивченні іноземної мови.....	38
Заговора Л. Вплив мотивації на ставлення підлітків до вивчення іноземної мови.....	40
Єфімова М. Розробка системи психологічних заходів щодо профілактики агресивної поведінки підлітків.....	41
Іслямова А. Розвиток слухової уваги і пам'яті у дітей дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення.....	44
Кардаш Є. Особливості практичної роботи, спрямованої на розвиток мовленнєвої здатності дитини з РСА.....	45
Касянчук М. Вплив булінгу на формування Я-концепції підлітків.....	47
Качуровська Д. Рівні особистісної готовності до професійної діяльності майбутніх психологів.....	49
Киричик Е. Проявление эмоций у девочек и мальчиков подросткового возраста.....	52
Климчук І. Причини емоційного вигорання під час пандемії у студентів.....	55
Кобець Д. Теоретичний аналіз проблеми мотивації молодших школярів.....	56
Ковальчук І. Теоретичні основи розвитку пізнавальної діяльності дітей шостого року життя із загальним недорозвитком мовлення.....	57
Ковальчук М. Казка та її роль у вихованні дитини.....	58
Козенюк М. Готовність до вибору професії як специфічне психологічне утворення особистості старшокласника.....	61
Командік О. Психологічні детермінанти розвитку лідерських якостей у молодших школярів.....	63
Конончук А. Особливості девіантної поведінки підлітків.....	65

Конончук К. Реалізація педагогічних умов формування навичок навчальної діяльності у дітей старшого дошкільного віку в ЗДО.....	66
Копель Ю. Діагносіка інтелектуального потенціалу дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивно-ресурсних центрах.....	69
Корольова О. До проблеми впровадження проектної технології в роботу закладу дошкільної освіти.....	70
Костінська М. Гендерні особливості мотивації до лідерства у студенської молоді.....	71
Кравчук У. Психолого-педагогічні основи розвитку уваги дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення.....	74
Крушельницька Н. Особливості взаємодії малокомплектного ЗДО з сім'єю в умовах протиепідемічного карантину.....	76
Лабатій М. Використання дидактичних ігор і вправ з елементами розв'язання винахідницьких задач у процесі образотворчої діяльності дошкільників.....	78
Левчук М. Вплив структури сімейних відносин на взаємини старших дошкільників з ровесниками.....	81
Мельник Н. Розвиток творчих здібностей дітей дошкільного віку засобами комп'ютерних ігор.....	82
Мельник Ю. Дидактичні комп'ютерні ігри як засіб розвитку старших дошкільників: використання в практиці закладу дошкільної освіти.....	84
Мельничук Ю. Гендерне виховання як завдання дошкільної освіти.....	87
Менік Н. Дослідження питання виникнення тривожності у дітей старшого дошкільного віку.....	89
Микитюк В. теоретичний аналіз проблеми професійного самовизначення старшокласників..	90
Миронець Л. Виховання гуманних почуттів у дітей.....	92
Михайлова Т. Психологічні особливості поведінки підлітків у конфліктних ситуаціях.....	95
Михалюк М. Конвергенція сімейної та професійної мотивації у працюючої жінки.....	97
Мовчко О. Вплив пандемічної реальності на виникнення депресії в юнацькому віці.....	101
Одейчук І. Дослідження соціально-психологічних закономірностей формування стресостійкості у студентської молоді.....	103
Осадча І. Стиль батьківського виховання як детермінанта виникнення страхів у дошкільників з особливими освітніми потребами.....	104
Павлова Р. Вплив інтернету на психіку підлітка.....	107
Паршина Я. Побудова міжособистісних взаємин як завдання розвитку у період дорослості.....	108
Рабович І. Прояви девіантної поведінки у підлітковому віці та їх корекція.....	110
Романович І. Технології попередження суїцидальних тенденцій серед старших школярів.....	112
Серко в. Виховні можливості народних прислів'їв як засобів формування моральних норм поведінки дитини.....	114
Синяк О. Художні тексти в пізнавальному розвитку дошкільника.....	117
Сосонюк О. Психологічний аналіз фрустрації та її особливостей.....	119
Тищук К. Розвиток комунікабельності молодших школярів в умовах інклюзивного навчання.....	121
Урус К. Роль пізнавальної активності у становленні особистості молодшого школяра.....	123
Федорук І. Психологічні детермінанти формування самооцінки у підлітковому віці.....	125
Хомич М. Використання інтерактивних методів на уроках з технологічної освітньої галузі у початкових класах.....	127
Черуха А. Психологічні складові захисту від маніпуляцій.....	129
Шальнова О. Психологічний аналіз ставлення до цивільного шлюбу на етапі ранньої зрілості.....	130
Шепельчук і. Проблема адаптації першокласників до навчальної діяльності.....	135